

Haldun Taner yedi yıl önce aramızdan ayrıldı, ama 'Taner Tiyatrosu'sürekli perdelerini açıyor

Ürettiklerine keyif katar, keyif alırdı

AYŞEGÜL YÜKSEL

Haldun Taner uzunca bir yaşamı, yazma uğraşının olanca tadına vararak sürdürmüş bir yazarımız. Üretme süreci doğal ki tüm önemli yazarlar gibi Taner için de uzun saatler alan, yıpratıcı, acı çektiren, sıkı, disiplinli bir çalışma eylemi gerektirmiştir. Ancak Taner'i bir dolu yazardan başka kılan; onun öykülerini, oyunlarını, yazılarını biçimlendirirken ürettiğine "keyif" katması, ürettiğinden "keyif" almasıdır.

Üretilenin tadını çıkarma olgusu Taner tiyatrosunu biçimlendiren tüm öğelerde görülür. Bu olgu büyük oranda Taner'in yazma uğraşında temel çıkış noktası olan tersinlemeden (ironi) kaynaklanır. Tersinleme, "ol-

Taner, tiyatronun 'oyun' niteliğinin, bu seyirlik sanatın tüm tadını 'oyun' olma, 'yapay' olma özelliğinden aldığı bilincine varmış bir yazardır.

ması beklenen"le "gerçekte olan" arasındaki uyumsuzluğun ince alayla yoğunlaşmış anlatımıdır. Tersinleme yaklaşımı böylece "karşıtların ilişkisi"ni gösterme hedefine yönelir. Yazma uğraşının tadını tersinleme yoluyla çıkarma eylemi, özellikle Taner tiyatrosunun düşündürerek eğlendirme yönündeki başarı çizgisini de belirler.

Taner, oyunlarını yazarken her şey-

den önce dilimizin içerdiği çelişkilerin tadını çıkarmıştır. Yazdığı oyunun biçimine uygun dili seçme ve uygulama açısından benzersiz bir ustadır. Sahne kişilerini yalnızca fiziksel özellikleriyle değil, düşünce yapıları, davranış biçimleriyle değil, aynı zamanda konuşma özellikleriyle de kavrayıp oluşturur. Sahnede Osmanlıca "terkip"lerle "frenk" özentisi "terim"leri, "kibarlık" taşıyan zorlamadeyişlerle "külhanbey" ağızlarını, dildeki "incelik"le "kaba-sabalığı" birbirine to-kuştururken aldığı tadı hem seyircisiyle paylaşır hem de seyircisini, insanların toplumsal tutumu ve dil kullanımı arasındaki ilişkiyi düşünmeye yöneltir.

Taner'in sahne kişileri uzlaşmaz çelişkilerin belirlediği karşıtlıklar içinde biçimlenir. "Keşanlı Ali Destanı"nın Ali'sinin oyun başındaki "korkaklığı" oyun sonundaki "yiğitliğine" tat katar. "Ayışığında Şamata"nın ikinci bölümünün "yapay" kişileri, kendileri için ilk bölümde çizilen "gerçek" kişiliklerin tam karşıtı olmasalar, yapılan toplumsal eleştirinin "keyfine" böylesi bir yoğunlukla varılabilir mi? "Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım"ın "uyanık" Efruz'uyla "dürüst" Vicdani'sinin tadını çıkar-

Haldun Taner, ürettiklerinin tadını çıkarırdı.(CENGİZ CIVA)

rosunda "gerçek" her zaman görelidir çünkü. "Düş" kimi zaman "gerçek"ten daha somuttur. Kimi gerçekler ise "Lütfen Dokunmayın"da olduğu gibi, kişiye göre değişir. Taner'in, seyircisinin olaylar ve ilişkiler bağlamındaki beklentilerini önce oluşturup sonra yıkarken aldığı ve yazdığına kattığı tat, seyircinin "yazarın oyununa gelmekten" gocunmaksızın, kendisine yöneltilen "alay"a katılmasını sağlar.

Taner özellikle göstermeci biçimde oluşturduğu oyunlarında "zaman" ve "uzam" kullanımında getirdiği yaklaşımlarla tiyatrosuna tartışılmaz tatlar katmıştır. "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı", tadını aynı kişilerin aynı oyunu, üç ayrı zaman dilimi içinde, birbirine karşı biçimde sergileyeşlerinden alır. "Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım"da boş sahnede hızla yer değiştiren "zaman" ve "uzam"ın belirleyicisi sokak "tabelaları"

kendi başlarına birer güldürü ögesi olup çıkarlar. "Ayışığında Şamata"nın her iki bölümünde de sahne olayının tadı çeşitli uzamlarda yer alan söyleşimlerin eşzamanlı bir düzlemde sunulması, böylece karşıtların birbiriyle çalıştırılmasıyla verilir. "Sersem Kocanın Kurnaz Karısı" ve "Zilli Za-

rife"de, oyuncuyla oyun kişisi, oyunu sahnede canlandırma süreciyle "oyunun öyküsünün gelişimi" aynı düzlemde dile getirilir. "Zilli Zarfie"de oyunun bir yandan yazılırken bir yan-

Oyunlarından aldığımız çok özel tat, yazarın tiyatronun "oyunsu" niteliğini değerlendirmekteki ustalığından kaynaklanır.

dan da oynanıyor olmasıyla Taner, yazma uğraşının belki de en "keyifli" anlarını yaşamış, bu "keyfi" seyircisine de aktarmıştır.

Haldun Taner; tiyatronun "oyun" niteliğinin, bu seyirlik sanatın tüm tadını, "oyun" olma, "yapay" olma özelliğinden aldığı bilincine varmış ender yazarlarımızdandır. Bu bilincin onun tiyatronun "oyun" olma özelliğinin getirdiği tüm olanakları kullanmasını sağlamıştır. Taner tiyatrosunda aldığımız çok özel tat, yazarın tiyatronun "oyunsu" niteliğini değerlendirmekteki büyük ustalığından kaynaklanmaktadır.

Haldun Taner aramızdan ayrıldı tam yedi yıl oldu. O günden bugüne oyunları, tiyatro dönemleri boyunca büyük-küçük kentlerimizde sürekli olarak sahnelendi. Tiyatrocularımız "meşale"yi hiç söndürmemecesine elden ele taşıyan seyirci de "Taner tiyatrosu" izlemenin keyfini yaşamayı sürdürüyor.

Taner'i Anma Toplantısı

■ **Kültür Servisi-** Tiyatro ve oyun yazarı **Haldun Taner**'i anma toplantısı bugün saat 15.00'te Kadıköy Kültür ve Sanat Merkezi'nde yapılacak. **Ayşin Candan**, **Selçuk Erez**, **Doğan Hızlan**'ın konuşmacı olarak katılacağı toplantıda Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı öğrencileri Taner'in oyunlarından derlenmiş bir okuma tiyatrosu sunacaklar.

'Gençlik Günleri'

■ **Kültür Servisi-** İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları Kültür Etkinlikleri Birimi'nin düzenlediği "9. Gençlik Günleri" bugün başlıyor. Şehir tiyatroları Harbiye Muhsin Ertuğrul ve Kadıköy Haldun Taner sahnelerinde yer alacak etkinlikler video-sinema, sövleş, panel, konser, bale-dans, sergi ve tiyatro başlıklarında toplanıyor. Etkinlikler hergün saat 12.00'de Cep Tiyatrosu'nda film gösterisi ile başlayacak. Saat 15.00 ve 18.00'de fuaye etkinlikleri içinde söyleşi panel ve konserler yer alacak. Saat 17.00'de Cep Tiyatrosu'nda, 18.00'de Kadıköy Haldun Taner Sahnesi'nde, 19.00'da ise Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde üniversitelerin ve amatör tiyatro gruplarının oyun ve gösterileri sahnelenecek. Bu yılki film gösterilerinde "1992 yılında yitirdiğimiz Dünya Sineması sanatçıları", "sinemaya uyarlanan Tiyatro Eserleri" ve "1992-1993 yılı Türk sinemasından Örnekler" başlıkları altında toplanıyor. Söyleşi-panel bölümü günceli yakalayan konuşmacıları gençlerle bir araya getirip soru-yanıt; tartışmalı ve katılımcı bir ortamı hedefliyor. Panellerden bazı konu başlıkları şöyle sıralanabilir: 'yabancılaşma ve sanat', "İstanbul'da metrekaraya kaç kişi", "Erotizm-porno-kırmızı nokta", "Genel Anlamıyla Terör", "2000'li yılda laiklik". Gençlik günlerinde bugün cep tiyatrosu'nda "yaşlı Bir genç kız" adlı oyun sahnelenecek. Muhsin Ertuğrul sahnesi'nde Ruhi Su Dostlar korusu konser verecek. Kadıköy Haldun Taner Sahnesi'nde ise **Adalet Ağaoğlu**'nun "Evcilik Oyunu" adlı oyunu sahnelenecek.

